Annus V. - Vol. V. Die 28 Iulii 1913. Num. 12.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Pii PP. X:* Litterae apostolicae, pag. 337. — II. *S. C. Consistorialis:* Provisio ecclesiarum, pag. 338. — III. *S. C. de Propaganda Fide:* Nominatio episcopi, pag. 339. — IV. *S. Romana Rota:* Gratianopolitana. Nullitatis matrimonii, pag. 340. — V. *Signatura Apostolica:* Bononien. Donationis, pag. 355.

Diarium Romanae Curiae: Congregazione antipreparatoria, nomine, onorificenze, necrologio, pagg. 358-360.

ROMAE
TYPIS POLIGLOTTIS VATICANIS

MCMXIII.

Directio: Palazzo della Cancelleria. — Roma.
Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.
Pro Italia, L. **12.** — Extra Italiam, L. **15.**
Unius fasciculi, L. **1.**

« *Bis* fere *in mense* (Commentarium) *prodibit, ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur* ». (Ex *Commentario Officialis* ratione, die 29 Octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

(An. V, n. 12 - 28 Iulii 1913)

ACTA PII PP. X.

LITTERAE APOSTOLICAE.

PÁG.

Felix catholicae Fidei. - Praefectura apostolica de Urubambæ in apostolicum Vicariatum erigitur, de Urubamba et Matre Dei dictum. - *4 iulii 1913* 337

S. CONGR. CONSISTORIALIS.

Provisio ecclesiarum 338

S. CONGR. DE PROPAGANDA FIDE.

Nominatio episcopi 339

S. ROMANA ROTA.

PAG

Gratianopolitana. - Nullitatis matrimonii (Reynier-de Chalonge). - *8 aprilis 1913*. 340

SIGNATURA APOSTOLICA.

Bononien. - Donationis. - *27 iunii 1913*. . 355

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. S. Congregazione dei Riti. *Congregazione Antipreparatoria* 358

II. Segreteria di Stato. *Nomine, onorificenze* 359

III. Necrologio 360

Annus V. - Vol. V. Die 28 Iulii 1913. Num. 12.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA PII PP. X

LITTERAE APOSTOLICAE.

PRAEFECTURA APOSTOLICA DE URUBAMBA IN APOSTOLICUM VICARIATUM ERIGITUR, DE URUBAMBA ET MATRE DEI DICTUM.

PIUS PP. X.

Ad futuram rei memoriam. — Felix catholicae Fidei propagatio, dum animum Nostrum summa laetitia perfundit, Nos insuper in Domino sollicitat, ut ecclesiis vel omnino erigendis, vel ad potiores gradus evehendis, pro re ac tempore provideamus. Itaque, cum Praefectura Apostolica « de Urubamba » in Peruana Republica, quae die quinto februarii anno MCM auspicatu condita fuit, uberes salutis fructus, Deo adiuvante, dederit ac laetam spem praebeat se maiores in posterum daturam; ita Nos, de consilio etiam VV. FF. NN. S. R. E. Cardinalium Christiano nomini Propagando praepositorum, eamdem Praefecturam in Vicariatum Apostolicum cum Vicario, episcopali aucto dignitate, evehendam censuimus. Quare, praesentium tenore, Motu-proprio, ex certa scientia ac matura deliberatione Nostris deque apostolicae potestatis Nostrae plenitudine, praedictam Praefecturam Apostolicam « de Urubamba » Reipublicae Peruanae in Vicariatum Apostolicum erigimus et constituimus, cum omnibus ac singulis privilegiis, iuribus, honoribus et indultis, quae ad huiusmodi apostolicos vicariatus pertinent vel pertinere possunt. Praeterea novo huic Vicariatui, praeter vetus Apostolicae Praefecturae territorium, etiam civilem districtum a Matre Dei nuncupatum adsignamus, quem ideo a iurisdictione reliquorum Ordinariorum, pro sua cuiusque parte, apostolica eadem auctoritate Nostra, disiungimus ac sepa-

ramus, eique nomen imponimus Vicariatus Apostolici « de Urubamba et Matre Dei ». Divino autem hominum generis Redemptore confidimus, catholicam Fidem in ampla et nobilissima Peruana ditione semper nova ac maiora incrementa suscepturam. Decernentes praesentes Nostras Litteras firmas efficaces semper exsistere et fore suosque plenarios et integros effectus sortiri, illisque ad quos spectat et in posterum spectabit in omnibus et per omnia plenissime suffragari; sicque in praemissis per quoscumque iudices ordinarios et delegatos iudicari et definiri debere, atque irritum esse et inane, si secus super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Nostra et Cancellariae Apostolicae regula de iure quaesito non tollendo, ceterisque constitutionibus et sanctionibus Apostolicis in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV iulii MDCCCCXIII, Pontificatus Nostri anno decimo.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

SACRA CONGREGATIO CONSISTORIALIS

PROVISIO ECCLESIARUM.

Successivis sacrae Congregationis Consistorialis decretis Ssmus D. N. Pius PP. X has quae sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, scilicet:

30 maii 1913. — Titulari ecclesiae episcopali Castabalensi praefecit Sac. Marcum Zapata, archidiaconum cathedralis ecclesiae S. Ioannis de Cuyo, quem constituit Auxiliarem Revmi D. Iosephi Americi Orzali, episcopi S. Ioannis de Cuyo.

4 iunii. — Cathedrali ecclesiae Casertanae Revmum D. Marium Palladino, hactenus episcopum Isclanum.

— Cathedrali ecclesiae S. Severini Revmum D. Adamum Borghini, hactenus episcopum titularem Carpasiensem.

— Cathedrali ecclesiae Adriensi sac. Anselmum Rizzi, dioecesis Mantuanae, ibidem parochum loci vulgo *Ostiglia.*

14 iunii 1913. — Titulari ecclesiae episcopali Gerasensi sac. Carolum Iosephum Eugenium Ruch, vicarium generalem Nanceyensem, quem constituit Coadiutorem cum iure futurae successionis Revmi D. Caroli Francisci Turinaz, episcopi Nanceyensis.

19 iunii. — Cathedralibus ecclesiis Parentinae et Polensi sac. Tryphonem Pederzolli, parochum ecclesiae S. Antonii Thaumaturgi in civitate Tergestina.

20 iunii. — Cathedrali ecclesiae Peterboroughensi sac. Michaëlem Iosephum O'Brien, parochum ecclesiae Ssmi Cordis in urbe Peterboroughensi.

21 iunii. — Cathedrali ecclesiae Florianopolitanae sac. Ioannem Borges Quintâo, Congregationis Missionis et rectorem seminarii Curitybensis de Parana.

23 iunii. — Cathedrali ecclesiae Hajdudoroghensi graeci ritus sac. Stephanum Miklósy, parochum loci vulgo *Satoraljanjhely.*

1 iulii. — Titulari ecclesiae episcopali Castoriensi sac. Franciscum Gossmann, canonicum cathedralis ecclesiae Vaciensis, quem constituit Auxiliarem Revmi D. Caroli Emmanuelis Csaky, episcopi Vaciensis.

S. CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE

NOMINATIO EPISCOPI.

Brevi apostolico nominatus est:

4 iulii 1913. — *Episcopus titularis ecclesiae Adrahensis et vicarius apostolicus novi vicariatus de Urubamba et Matre Dei,* R. P. Raymundus Zubieta, Ordinis Praedicatorum.

SACRA ROMANA ROTA

GRATIANOPOLITANA.

NULLITATIS MATRIMONII (REYNIER-DE CHALONGE).

Pio Papa X feliciter regnante, Pontificatus Dominationis suae anno decimo, die 8 aprilis 1913, RR. PP. DD. Michaël Lega, Decanus, Ponens, *Guilelmus Sebastianelli et Seraphinus Many, Auditores de turno, in causa* Gratianopolitana - Nullitatis Matrimonii *ex capite clandestinitatis, instante in gradu appellationis Dña* Maria Reynier, *repraesentatam per procuratorem Nazarenum Ferrata, interveniente et disceptante in causa Vinculi Defensore ex officio, sequentem tulerunt definitivam sententiam.*

Maria Reynier, aetate minor, annos nata 20, die 2 octobris 1906, in ecclesia parochiali S. Aloisii, nupsit Marcello de Chalonge, suo consobrino, praehabita legitima dispensatione ab impedimento consanguinitatis in tertio gradu. Vix anno exacto cum dimidio ab initis nuptiis, discordiae natae sunt inter coniuges, et animo adeo dissociati ut, absque spe reconciliationis, consortium coniugale disruptum sit. Exinde Maria Curiam ecclesiasticam Gratianopolitanam adiit, petens suum matrimonium declarari nullum et irritum propter impedimentum clandestinitatis, quippe ipsa non erat parochiana S. Aloisii, cum eius pater Tunetem transtulerit suum domicilium, derelicto domicilio Gratianopolitano, tempore quo nuptiae celebratae sunt. Iudex Gratianopolitanus, sua sententia diei 23 februarii 1912, adhaesit actricis intentioni, edicens revera matrimonium irritum fuisse ac nullum ob praefatum clandestinitatis impedimentum. Iure ipso exigente, appellationis instantia instaurata est, et H. S. T. sententia diei 17 iulii 1912 rescripsit: *De matrimonii nullitate non satis constare.* Ab hac sententia appellationem interposuit Maria, quare hodierna actione quaeritur *An sententia rotalis diei 17 iulii 1912 sit confirmanda vel infirmanda in casu.*

Ad factum quod attinet, quaerendum est an facta in probationem adducta satis significent patrem Mariae revera ea intentione dereliquisse sub anno 1896 civitatem Gratianopolitanam ut suum domicilium canonicum inibi hactenus obtentum perdiderit, idemque acquisiverit exclusive Tunete.

Iamvero 1) Familiae Reynier, originariae urbis Gratianopolitanae,

fortuna aucta est, ex quo Mariae avus opificium instituit *ganterie*, quod Mariae pater Paulus Reynier gerere coepit cum, mortuo eius parente, pro indiviso istud, haereditatis iure, pervenit ad tres fratres, Paulum (Mariae patrem), Augustum et Henricum. Paulus, qui iam a natura sortitus erat gracile corpus, sub anno 1906 gravis morbi aggressibus pertentatus est, adeo ut periti physici consilio gestionem negotiorum derelinquere coactus sit. Praeterea medicus consuluit « de passer l'hiver dans « le midi, et l'été à la campagne ».

2) Hoc facere neque novum neque difficile erat Paulo, qui in Africa, Tunete, iam a iuvenilibus annis assuetus erat, saeviente hieme in occidentalibus Europae oris, morari, fugiens caelum Gratianopolitanum. Rem ita exponit sententia Gratianopolitana: « Paul Reynier, dont la santé fut « toujours délicate, allait en Tunisie dès 1875 dès l'âge de 24 ans passer « quelques semaines d'hiver; il continua à le faire après son mariage « (1883); il y acheta même en 1889 una grande propriété à Bordy Chakir « à 10 kil. de Tunis, qu'il fit planter de vignes. Ses deux frères, pour « lui plaire, participèrent à l'achat, et l'un d'eux, Auguste, dit que les « voyages hivernaux de Paul Reynier de 1889 à 1896 duraient de deux « à quatre mois, quand même il devait laisser en France sa femme et « ses enfants. En 1900, il remplace - le bordy arabe - la maisonnette, « par une maison confortable, et Laure Reynier y séjourne dès lors avec « son mari. En 1903, l'état du malade s'aggrave, aussi le séjour à Bordy « Chakir est-il de 8 mois et 8 jours, jusqu'au 29 juin 1904 ». Sane insequentibus duobus annis, ob infirmitates quibus Gratianopoli detinebatur et filia Maria et filius Severinus, Tunete singulis duobus annis, non plus moratus est Paulus quam quatuor aut quinque menses. Notatu autem dignum visum est Dominis, quod pari gradu procedit commoratio Tunete a Paulo electa, ac status eius valetudinis, quare commoratio, quae antea, sub anno 1875, unum vel vix alterum durabat mensem, annis 1903-1905 pertingit ad 8 menses; sed una semper et constans videtur fuisse intentio et voluntas: nempe habere domum Tunetensem uti locum aptum valetudini curandae. Ipsae vineae Tunete comparatae earumque cultura in id videntur potissimum ordinatae ut actuoso Pauli ingenio occupationem praeberent et solatium. Fatetur Iudex Gratianopolitanus: « Paul Reynier « ne peut plus diriger la ganterie, mais il peut surveiller des plantations « et ses vignobles tunisiens, non dans le détail, car il se console par là « de son changement forcé de travail ». In hoc concordant omnes testes, culturam vinearum et administrationem Paulum non habuisse uti scopum suae commorationis magis vel minus diuturnae Tunete, ubi morabatur valetudinis curandae gratia; haec usque fuit praecipua intentio.

3) Pro aestivo tempore ruri transigendo familia Reynier habebat iampridem villam « Claix ». De hac, sententia primae instantiae narrat: « La villa Claix resta toujours une villégiature. Louée en 1864, achetée « en 1883 par le père de Paul Reynier, elle lui revint en héritage à lui « et à ses deux frères Auguste et Henri. La propriété en était indivise, « chacun s'y allait reposer des affaires; mais Paul Reynier, marié en 1883 « et ayant par la suite trois enfants, se rendit propriétaire par les deux « tiers et fit reconstruire la maison en 1904 pour y mieux justifier et « améliorer le séjour de sa famille ».

4) Sed, quia a medicis illi praeceptum fuerat fugere caelum Gratianopolitanum sub quo aegrotaverat et iterum aegrotare coepisset, valetudine restituta, si ibi iterum habitare prosecutus esset, inquirendum est an, hisce in adiunctis, Paulus ita dereliquerit domum suam animo non amplius revertendi ut domicilium Gratianopolitanum amiserit, idem vero assecutus sit Tunete.

Dubitare non licet, prouti testatus est medicus Perriol, Paulo clarissimis et praeceptivis verbis significatum fuisse, ipsi absolute expedire longe abesse a sede Gratianopolitana, secus ipsa vita periclitaretur. Idem Paulus, uti testes pariter referunt, nunquam refragatus est huic sententiae in ipsum latae, atque adeo pollebat intellectu et mente ut haec probe intelligeret et sibi consuleret, prouti necesse erat. Revera ipse, praecipue ab anno 1900 ad annum 1903, moram non traxit Gratianopoli, ne ad integrum quidem mensem; et quia, ut assisteret filiae aegrotae, huc sese contulit mense decembri anni 1905, statim morbi aggressum patitur; et alium sub initio sequentis anni; quare magis magisque in proposito confirmari debuit fugiendi caelum Gratianopolitanum. Iudex Gratianopolitanus ita accurate refert tempus protractae commorationis in hac urbe ab anno 1903: « En 1903 il fut forcément de 39 jours. À cause « de diverses maladies il fut forcément plus long en 1904, puisque en « trois reprises Paul Reynier habita sa maison 102 jours et en 1905 « quatre vingt quinze jours ... enfin dans l'année 1906, la plus importante « puisque c'est celle du mariage, Paul Reynier, avant celui-ci resta 16 « jours à Grenoble, du 5 au 21 juin ».

5) Ex ipsa rerum conditione hoc sequi debebat, seu Paulum a sede Gratianopolitana non posse divelli penitus, quia ipse ibi habebat domum omnino instructam, ibique privative propriam; ibi habebat medicos suos consiliarios, quibus ipse eiusque familia plane confidebant, ibi habebatur centrum relationum familiarium. Opificium autem et aedes adnexae, domus et agri Tunete possessi et casa ruri posita, vulgo *Claix*, erant as familiaris indivisus inter tres fratres; quos, dempto Paulo,

caelibes fuisse memorat sententia Gratianopolitana; hi proinde neque desiderabant, neque sollicitabant divisionem familiaris patrimonii. Maria autem actrix, fratres Pauli et alii testes affirmant Paulum pecunias seu bona mobilia quae ex sua industria sibi comparaverat, collocasse in commercio, exercito a sua gente, seu uti habet Maria: « Toute la for-« tune de mon père était dans la maison Reynier ». Cui assertioni nemo contradicit. Imo Iulius Martin, director opificii, interrogatus « Après qu'il « eut abandonné la direction de l'usine, quel rôle avait-il dans les affaires « de la maison Reynier? » reposuit: « Il n'était plus que le conseiller de « ses frères, et même ses frères s'abstenaient, autant qu'ils pouvaient, de « lui demander conseil pour ne pas le fatiguer. Il était bailleur des fonds et « conseiller ». Equidem ob peculiarem peritiam et experientiam quibus pollebat Paulus in hoc negotio, atque ob gravissima incommoda ei obventura, si bene res non gereretur, necessario consequebatur mentem Pauli eiusque cogitationes, quamvis corpore absentis, usque intentas fuisse in officinam Gratianopolitanam. Hoc sensu a veritate plane non aberravit Sac. Chapperon, parochus loci Claix tempore initi controversi coniugii, qui, percontatus « Si la famille Reynier n'habitait que Tunis et Claix, vous « expliquiez-vous comment le mariage se faisait à St-Louis, et sans « même qu'il fût annoncé à Claix et sans délégation de votre part? », respondit: « J'était persuadé que Mr Paul Reynier, étant le maître prin-« cipal de l'usine, avait forcément son domicile à Grenoble ». Ceterum hoc fuisse persuasum omnibus tunc temporis, evincitur ex facto, potuisse, praevia dispensatione, uti dictum est, concessa ab Episcopo Gratianopolitano, solemnia celebrari in ecclesia S. Aloisii et compleri Municipio, quin ulla protestatio, exceptio, suspicio de illegitimitate actus oriretur. Siquidem externa facies rerum non videbatur penitus mutata tunc temporis, quia Paulus iam a iuvenilibus annis Tunete morari solitus fuerat, eiusque familia huc illuc discurrebat; quare non videtur Dominis vim fecisse veritati domina Gillet de Chalonge, mater sponsi, cum interrogata « La maison de Grenoble donnait-elle l'impression que l'on était vrai-« ment chez soi, au centre de ses relations et ses affaires? », fassa est: « Oui ». Quae cum fassa sit conciliationem inter sponsos modo esse, malo fato, « impossible absolument », non videtur esse contraria declarationi nullitatis.

6) Porro, villa Claix parum distabat ab urbe Grenoble, et, dum Paulus cum familia, aestivo tempore, ibi morabatur, pene quotidie, aut ipse aut alii de familia, ut plurimum ad breve tempus, Gratianopolim se conferebant; quamobrem tunc videbantur quasi Gratianopoli morari; et hodie potissimum hoc est in more hominum et familiarum, praesertim

in magnis urbibus, ubi maxime excoluntur commercia, ut familiae ruri aut in suburbio habitent aestivo et autumnali tempore, et, qui commercia agunt, se conferant quotidie ad consuetum domicilium seu ad centrum suorum negotiorum, reversuri ad suos, expletis negotiis.

7) Denique aliud elementum facti advertere non praetermiserunt Domini, nempe terminos praescriptionis quae a medico Perriol facta est Paulo ut relinqueret gelidum aërem Gratianopolitanum. Hic fatetur, causam determinantem Paulum ut Tunete moraretur, fuisse tantummodo curam suae valetudinis; de se autem haec refert: « C'est depuis 1896 « à la suite d'accidents particulièrement graves que j'ai dû conseiller à « Mr Reynier de se retirer de ses affaires et vivre en dehors de la ville, « l'hiver dans le midi et l'été dans la campagne ».

Quare medicus non praescripserat caelum Tunetense, sed meridianas oras in genere, quamvis in secundo interrogatorio idem Perriol percontatus « Lui avez-vous conseillé Bordy Chakir de préférence à tout « autre coin, par ex. de la Côte d'azur? » respondit: « Oui, parce que « Bordy Chakir est au moins à 10 kil. de la mer etc. ». Verum idem narrat: « Vers la fin de sa vie, alors qu'il a été jugé trop faible pour « qu'on puisse lui conseiller une traversée de la Méditerranée, au lieu « de passer son hiver dans un hôtel de Grenoble, il est allé passer « l'hiver à Leysen ». Et interrogatus: « Ne craigniez-vous que là le souci « de l'exploitation viticole ne lui fit du mal un peu comme ceux de la « ganterie? » respondit: « Non, parce que Bordy Chakir était dirigé au « point de vue agricole, depuis plusieurs années, par un beau-frère de « Mr Reynier, et alors un travail était plutôt une distraction. De plus, « Bordy Chakir était amenagé spécialement pour un malade: il y avait « fait construire une grande galerie de cure comme à Leysen ». Proinde Paulus quia a peritis physicis non habuerat praeceptum ut hiemali tempore moraretur Tunete, sed tantum hi consuluerant meridianum caelum, et tunc temporis praeferebant Tunetem, non poterat habere propositum ibi perpetuo manendi; pendebat enim a nutu medicorum, ut ei contigit cum Leysen morari debuit ex consilio medici.

Item, quamvis desperaret de sua valetudine, tamen ab omni spe deiectus esse non potuit, quod alienum est ab humano ingenio, et hoc fatetur ipse medicus Perriol, referens: « Mr Reynier ne s'illusionnait « guère sur son état; *il m'a dit maintes fois qu'il avait bien peu de « chance de s'en tirer;* que pour lui c'était une question de durer plus « ou moins long, selon qu'il serait soigné plus ou moins ».

Ceterum est in more medicorum, praesertim nostra aetate, ut curent, his potissimum qui corde laborant, persuadere morbum mitiorem, levio-

rem esse quam revera sit, ne scilicet morbo physico addatur moralis. Quantam spem adhuc foveret Paulus de recuperanda valetudine, difficile est coniicere, quamvis hoc arctissime sit coniunctum cum proposito quod contenditur ipsum habuisse derelinquendi Gratianopolim. Indicia quae infra examinabimus, videntur persuadere ipsum sub anno 1896, cum dimisit gestionem negotiorum officinae ex iussu medicorum, non concepisse aliquod novum propositum quoad sedem Tunetensem; nam perrexit ibi habitare solus usque ad annum 1900, quo novam domum exstruxit et uxorem secum habere voluit.

Hisce in facto praestitutis, consequitur, *ad ius quod attinet*, attendendum esse domicilium patris; Maria enim Reynier tunc temporis erat aetate minor; quapropter necessario participabat domicilium patris sui, Pauli. Paulus vero Gratianopoli omni procul dubio ante annum 1896, seu ante gravem morbum, habuit domicilium, immo illam domicilii speciem qua nulla est fortior et stabilior in iure. Nam ibi habebat nedum domum apertam et instructam sibi, a se aedificatam et omnino propriam, sed summam rerum et fortunarum suarum habebat atque centrum suorum negotiorum, quibus totis animi viribus ipse incubuerat, unde officina *ganterie* tantam prosperitatem nacta est potissimum ex Pauli industria. Hoc domicilium praeterea est coniunctum cum origine familiae Pauli, seu est domicilium originis in sensu proprio et canonico, quatenus Pauli parentes, tempore eius nativitatis, stabilem ibi habebant sedem seu domicilium, uti considerat Reiff., *De foro comp.* n. 21; de origine autem quatenus est distincta a domicilii notione, sed est veluti basis et fortius argumentum et fundamentum domicilii, late et docte disserit Fourneret, *Le domicile matrimonial*, in primo capite. Sane in re matrimoniali non sufficit ad validas nuptias ineundas locus originis, seu domicilium originis, nisi inibi quoque habeatur domicilium habitationis, sed hoc advertere oportebat, quod difficilius in iure et iurisprudentia praesumitur quis renunciasse domicilio habitationis, unâ simul domicilio originis, nisi concludentes omnino habeantur probationes. Quare cum non constat aperte per expressam animi declarationem quem voluisse relinquere suum domicilium et suae potissimum originis domicilium, potius admissa est cumulatio duorum vel plurium domiciliorum, uti declaratum est ab H. S. O. in dec. 429, n. 13, part. V, tit. II; decis. 670, n. 24, part. IV, t. III; decis. 364, n. 7, part. XIII Recent.

Duo posse haberi domicilia iam admisit ius Romanorum, uti exponit Ulpianus, l. 6, § 2, tit. I, lib. 50, dig. scilicet: « Viris prudentibus « placuit duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique

« se instruxerit, ut non ideo minus apud alteros se collocasse videatur ». Hanc legem ius canonicum confirmavit in celebri cap. 2 *De Sepult.*, in VI, ubi dicitur quis habere duo domicilia, *se collocans aequaliter in utroque;* ubi aequalitas non materiali sed morali modo accipienda est, etiam ex parte domus instructae et bonorum, cum attendatur potissimum animus non deliberatus derelinquendi vetus domicilium, uti eleganter cavetur in l. 27, § 2, tit. I, lib. 50, Dig. ubi: « Si quis instructus sit « duobus locis aequaliter, neque hic quam illic minus frequenter commo- « retur, ubi domicilium habeat ex destinatione animi esse accipiendum ».

In themate actrix contendit suum patrem domicilium mutasse, seu, derelicto domicilio Gratianopolitano, se cum sua familia transtulisse Tunetem, ibique domicilium acquisivisse canonicum.

Notio canonica domicilii continetur expresse in l. 7. *De incolis et ubi quis domicilium habere videtur* in Cod. Iustinianeo ita determinata: « In eodem loco singulos habere domicilium non ambigitur ubi quis « larem rerumque ac fortunarum suarum summam constituit; unde rur- « sus non sit discessurus, si nihil avocet; unde cum profectus sit, pere- « grinari videtur; quo si redit, peregrinari iam destitit ». Iamvero praeter ipsam originem, uti iam animadversum est, haec omnia quoque elementa cucurrisse egregie in Paulo quoad ecclesiam S. Aloisii Gratianopolitani, ambigi non potest, et est superfluum disserere.

Sed modo quaeritur, an sub anno 1896 hoc domicilium cessaverit, alio constituto Tunete, quo se contulit Paulus, fugiens caelum Gratianopolitanum.

Ut probetur antiquum Pauli domicilium fuisse exstinctum, hoc probari debet invicte, seu probationibus non aequivocis, Paulum ex destinatione sui animi hoc voluisse et intendisse, et ita voluisse et intendisse ad exclusionem pristini domicilii, quocum nullimode consistere seu cumulari posset novum, veluti duplex domicilium.

Quia animus latet in penetralibus, hodie vero Paulus in ius vocari non potest, cum e vivis iampridem excesserit, ex non aequivocis iudiciis eius est animus indagandus.

Equidem, quamvis domicilium resultet ex duplici elemento, nempe ex facto habitationis et ex animo seu voluntate perpetuo in aliquo loco manendi, tamen animus est elementum potius et formale, uti habet lex citata, *ex destinatione animi domicilium esse accipiendum.* Quare qui alio se transfert animo deliberato et certo ibi perpetuo manendi, veteri sede animo non redeundi derelicta, a prima die ibi sortitur suum domicilium, et exstinguit anterius, quamvis nullimode bona, fortunas suas illuc transtulerit; dec. 162, n. 20, part. 15, inter Recent. Sed in humanis

ab hisce elementis facti potissimum in iudiciis, discedere non fas est, quia sunt indicia externa, nata probare internum animi motum. Ita intelligendus Fagn. in comment. cap. *Signific. de parochis*, n. 4, ubi docet: « Si in loco relicto quis omnia vendidit et secum quidquid habere « potuit, asportavit, sed in alio loco domum et possessionem emit, satis « probabiliter *censetur* primum reliquisse et secundum domicilium ele- « gisse ». Inquit *censetur*, seu indicia prostant ad iudicandum de translato domicilio. Inde in l. 20 *ad Municip. et de incolis, Dig.* cavetur: « Domi- « cilium re et facto transfertur, non nuda contestatione ». Seu, non creditur asserenti in iudicio se transtulisse alio domicilium, si facta contradicant.

Mariae patronus arbitratur se argumentum praebere ineluctabile voluntatis Pauli alienae penitus a domicilio Gratianopolitano quod ei relinquere necesse fuit, quia medici ei rotundis verbis significarunt, sibi mortem certo et cito obventuram, nisi fugeret caelum Gratianopolitanum; quare, contendit Patronus, neque *volebat*, neque *poterat* amplius Gratianopoli commorari, ideoque discessit non rediturus.

Facilis argumentatio; at difficillima probatio: nam in primis praeceptum medici in sua substantia continetur his verbis: « l'hiver dans « le midi, et l'été à la campagne »: quod, uti iam animadversum est, non parvam habet latitudinem, neque certum locum et stabilem assignat Paulo qui tamen semper medicorum nutui stare debebat. Hac de causa, Domini dixerunt difficile esse admittere in Paulo propositum se perpetuo stabiliendi Tunete, cum hoc, magis quam a sua voluntate, penderet a praescriptione medicorum et a conditione suae valetudinis. Proinde causa valetudinis, non secus ac ratio agendi aliquod munus publicum in certo loco ad nutum moderatoris reipublicae, dicitur causa *accidentalis* seu *causativa*, quae non videtur secumferre propositum commorandi perpetuo in aliquo loco, saltem ad exclusionem prioris domicilii, uti argumentatur De Luca in pluribus locis; quocirca causa curandae valetudinis non secus ac rusticationis, ut plurimum, ne sortiendi quidem quasi domicilium praestat occasionem. Ita in disc. XXXVII, *de praeminent.* agit quaestionem, an quidam nobilis vir domicilium habens in civitate Brictinorien. a qua tamen ad tempus indefinitum discedere coactus fuit ut Senatoris munus Florentiae exerceret, « relin- « quendo tamen in loco domicilii domum apertam cum aliquibus ex « famulis et de familia », deseruerit et amiserit domicilium. Et censuit De Luca « negative respondendum esse, quia unumquodque dissolvi « debet eo vinculo quo ligatum est. Unde, quemadmodum ad contra- « hendum seu acquirendum civitatem domiciliariam non sufficit solum

« factum habitationis materialis in loco, nisi etiam concurrat declaratio « animi explicite verbis vel implicite factis sequuta; ita idem animus « hanc civilitatem deserendi implicite vel explicite declaratus requiritur, « neque sola absentia materialis sufficit, potissimum ubi accedit potius « eiusdem animi declaratio in contrarium de facto, cum retentione domus « apertae cum familia... secundo (advertit) quod haec non erat absentia « mere voluntaria et sine causa... ita absentia accidentalis seu causa- « tiva non tollit propriam civilitatem, seu domicilium legitime contra- « ctum ». In disc. LXXXIII, *de Regalib.*, cum ageretur de probando domicilio certae Sydoniae ad effectum evitandi solutionem gabellae praestandae ab advenis seu forensibus, ita argumentatur idem Doctor, n. 11: « Dum Sydonia ab annis 18 citra, cum fratre defuncto bona sta- « bilia in hoc loco, pro communi, possedit et successive domum apertam « cum fratre habuisse dicitur, atque publica onera more aliorum civium « vel incolarum supportavit. Unde propterea civilitatis seu incolatus « requisita concurrere videbantur. Nihilo obstante quod in eodem loco « continuam habitationem non habuerit, quia non implicat quem esse « civem vel incolam duorum locorum, ac pro civitate seu incolatu reti- « nendo sufficit in loco possidere bona cum domo aperta in qua eius « coniuncti familiares, seu ministri morantur ».

Hae autem regulae seu conclusiones adamussim faciunt ad casum nostrum. Nam revera Pauli absentia a civitate Gratianopolitana dicenda est accidentalis seu causativa, quippe eius voluntati et genio contraria, pendens ab adiunctis et a nutu medicorum. Porro Paulus amabat iam a sua adolescentia Africanas oras, sed ad brevem hiemalem incolatum. Anno 1896 fit a medico Perriol praefata praescriptio; ast Paulus, qui officinae administrationi iam valedixerat, pergit solus, saltem usque ad annum 1900, hiemare Tunete, familia Gratianopoli relicta. Hoc ita refert actrix quae interrogata « À quelle époque commença-t-il passer l'hiver « en Tunisie? », respondit: « L'hiver complet depuis 1900 et regulière- « ment... Depuis 1900 il y a toujours passé l'hiver complet avec ma « mère. Avant de 1901 ma mère allait et venait ». Clarius ipsa mater retulit: « De 1891 à 1900 je restai à Grenoble ou Claix, mon mari seul « passait ses hivers en Tunisie ». Domus autem Tunetensis ampliata est non anno 1896, sed sub anno 1900, uti refert eadem actrix, seu quatuor annis a facta a medico praescriptione, vi cuius, uti contendit actrix, Paulus valedixisset domicilio Gratianopolitano. Ceterum etiam domus ruralis loci Claix aucta est et pene sub id tempus nova molitione constructa, et hoc quia, auctis vitae commodis et incommodis, Paulus suae valetudini diligentius consulebat. Quocirca in casu deside-

ratur omnino declaratio animi verbis sequuta, neque habetur implicita, quia anno 1896, cum iubente perito physico deserit negotia suae officinae, Tunete prosequitur habitare non secus ac antea solus, dumtaxat magis protracto commorationis tempore, dum statim debuisset commodam sibi parare et suae familiae domum, quod facere distulit usque ad annum 1900, ingravescente morbo; unde non habetur in ratione agendi Pauli illa mutatio substantialis et formalis quae tam gravem animi deliberationem doceat; sed, quod iam animadversum est in facti specie, ab anno 1875 et 1906 commoratio hiemalis Tunetensis pene sub hoc aspectu et eadem ratione protrahitur, aucto progressu aetatis et morbi commorationis tempore, sed plus et minus non mutant speciem. Faciunt vero ad casum nostrum, cum agatur de amittendo domicilio originario indubie et iampridem acquisito, quae notat De Luca: « Pro « civilitate seu incolatu retinendo sufficit in loco possidere bona cum « domo aperta in qua eius coniuncti, familiares seu ministri morantur ». Paulus autem post annum 1900 de sua propria familia unum vel alterum semper Gratianopoli reliquit.

Inter disputandum invocata est auctoritas doctoris Aichner (*Compendium iur. eccles.*, edit. VII, par. 164) qui, innixus praescriptioni quoque Instructionis Austriacae, docet: « Quamdiu in loco domicilii habita- « tionem (quis) sibi vel familiae suae destinatam retinet, absentia longior, « licet per se sumpta non sufficit ad efficiendam domicilii veri transla- « tionem ». Sed animadverterunt Domini quod certissime non sufficit ad domicilium, quod quis emat vel retineat domum ad usum familiae suae, quin ipse cum illa habitare intendat: duo enim, ut iam supra dictum est, ad domicilium requiruntur, scilicet factum habitationis personalis, seu realis, et animus ibi commorandi perpetuo; quapropter cum Instructio Austriaca dicit: « ... habitationem sibi vel familiae suae destinatam « retinet » intelligit destinationem comprehensam in ratione dominii, non exclusa, imo inclusa necessario cohabitatione patrisfamiliae cum ipsa familia; quod clare ostendunt verba quae sequuntur: « ... absentia longior, « licet per se sumpta etc. » nemo enim dicitur absens a loco in quo non soleat habitare.

Quapropter ex Aichner sententia inferre non licet patrisfamilias posse sibi unum, familiae alterum domicilium comparare, quasi ipse relinquere possit locum habitationis seu domicilium, animo non amplius revertendi, quod tamen ipse conservat familiae quae perseverat habitare in loco pristinae habitationis patris. Hoc nullimode admitti potest, siquidem uxor et filii habent domicilium legale necessarium apud patrem, qui proinde, si revera transferat domicilium, secum trahit integram familiam,

etsi haec perseveret habitare in loco veteris domicilii. Neque errandi occasionem praebet ratio loquendi doct. Aichner, qui animadvertit patremfamilias retinere domum seu habitationem a se de facto aut a familia incolatu possessam. Siquidem, uti iam animadversum est, in domicilio duo concurrunt copulative, animus seu voluntas perpetuo ibi commorandi et factum habitationis. Sed, acquisitum domicilium, non amittitur simplici absentia vel longa, eo magis si pater abest sed familia aut aliqui de familia remanent in loco habitationis. Quod permaneant in loco familia aut aliqui de familia, domus aperta seu instructa, et cetera huius generis adiuncta, sunt totidem indicia et nihil aliud quam indicia, quae in foro iudiciali attenduntur pro indagando animo quod est potius et formalius elementum domicilii, uti cavetur in cit. leg. 27, Dig. *Ad municip. et de incol.* tit. I.

In themate autem nedum probatum non est, Paulum propositum habuisse derelinquendi vetus domicilium et novum comparandi, sed series factorum visa est Dominis docere, Paulum non indiguisse tali translatione et de eadem ne cogitasse quidem. Etenim medicus eum iussit, sub anno 1896, hiemare in meridianis oris, et ruri degere aestivo tempore, relicta negotiorum officinae gestione. Hoc alterum illico praestitit, et hoc erat novum in Pauli moribus; alterum neque novum neque insuetum; agebatur enim de magis protrahendis moris ruri, tempore aestivo; Tunete, sub hieme.

Quae enim narrat Sententia Gratianopolitana de villa Claix et retulimus in facti specie, nos docent familiam Reynier hanc uno aut alio titulo possedisse ab anno 1864, eamque Paulum prae suis fratribus curasse, sibi et familiae suae aptam efficere, praecipue sub anno 1904, seu « fit reconstruire la maison en 1904 pour y mieux justifier et amé-« liorer le séjour de sa famille ». Sed indubitatum est ibi familiam Reynier nunquam acquisivisse vel quasi-domicilium, quippe quae hic morabatur rusticandi causa. Quocirca, uti docent omnes Doctores et accurate explicat Deshayes, *Questions pratiques sur le mariage, le domicile*, q. 28, tempore quo familia ruri moratur, censetur, ad effectum domicilii canonici quod attinet, morari in loco sui ordinarii domicilii. Eo magis quod omnes testes asserunt, a villa ad urbem pene quotidianas fuisse concursationes aut Pauli, aut uxoris, aut alterius de familia. Inde fluit Paulum eiusque familiam, dum aestivo tempore morabatur in villa Claix, censeri in veteri domicilio Gratianopolitano, quod iam indubie acquisitum erat, neque satis probatum est fuisse derelictum. Sane Maria, actrix, interrogata « Pendant leur séjour à Claix, vos parents ne conti-« tinuaient-ils pas a entretenir des relations fréquentes avec Grenoble?

« Venait-on presque tous les jours à Grenoble? », respondit: « Nous « venions souvent à Grenoble, mais pour faire des commissions, pas « des visites. Nous ne venions pas à notre habitation de la rue Maré- « chal Dode ». Quae cauta responsio ita postea explicatur: « Jamais nous « ne prenions de repas dans notre habitation. Il est arrivé qu'on y cou- « cha, mais très rarement ». Mater actricis clarius res ita refert, inter- rogata: « Durant cette villégiature, ne veniez-vous pas très souvent à « Grenoble? Ne descendiez-vous pas très souvent à votre hôtel? », respondit: « Nous venions très souvent; nous déjeunions quelquefois « chez mon beau-frère, mais pas chez nous, où nous n'avions pas de « domestiques, ni d'installations ». De tempore quo habitae sunt com- morationes ordinariae Gratianopoli, haec retulit idem testis: « Nous pas- « sions de 8 à 15 jours à Grenoble avant l'installation à Claix. S'il nous « est arrivé d'y rester parfois davantage, c'était à cause de la santé de « mon mari et pour lui permettre de voir les docteurs ». Alludit com- morationi quam Paulus fecit ad 4 menses anni 1904 et ad 3 menses anni 1905, uti iam animadvertimus in facti specie. Praeterea, de tem- pore quo solita erat familia Reynier ante et post Pauli morbum com- morari in villa, haec retulit mater actricis: « Avant la retraite de mon « mari, nous avons toujours passé un certain temps à Claix. J'y allais « ordinairement de juin à octobre; mais mon mari y venait irreguliè- « rement. Depuis la maladie de mon mari nous y passions ensemble « 4, 5 ou 6 mois, entre juin et novembre. En 1906, nous y sommes « venus vers la fin d'août pour en repartir deux mois après ». Haec longior commoratio a Paulo post morbi aggressum ducta in villa Claix, est factum permanens, quo conservatum est, etiam in ratione facti, domi- cilium Gratianopolitanum. Ipse Paulus in testamento scripsit sibi eli- gere sepulturam Gratianopoli, si in villa Claix diem clauderet extremum.

Inde in re nostra ad litteram applicatur praescriptum citatae legis 27 Dig.: « Si quis instructus sit duobus locis aequaliter, neque hic quam « illic minus frequenter commoretur, ubi domicilium habeat ex destina- « tione animi esse accipiendum »; immo cum in casu nostro agatur non de domicilio acquirendo sed de non amittendo, a fortiori frequentes commorationes habitae Gratianopoli usque ad mortem Pauli excludunt, pene ad evidentiam, hypothesim amissi domicilii. Domus autem Tune- tensis, aestivo et autumnali tempore, non magis aperta aut instructa haberi potest quam Gratianopolitana, reliquo anni tempore.

Neque haec conclusio argui potest petitionis principii, quasi admit- tatur uti certum quod in quaestione est, nempe ipsum domicilium Gra- tianopolitanum non fuisse amissum, quocum solidatur et confunditur

commoratio habita aestivo tempore apud Claix. Namque domicilium Gratianopolitanum est certe et solidissime acquisitum; hoc fuisse amissum invictis probationibus demonstrandum esset; facta seu indicia quae attulimus, nempe domum apertam seu instructam, summam fortunarum et bonorum et ipsius factum aestivae commorationis, et alia huiusmodi sunt argumenta quae indubie praesumere faciunt de animo ex cuius destinatione domicilium obtinetur. Nulla externa domicilii elementa cum desint, videtur res attingere pene evidentiam, quia iure merito commoratio aestiva a Gratianopolitano domicilio non est disiungenda. Dicendum enim est, nihil esse immutatum in hoc domicilio, nisi hoc fuisse amissum probetur.

Quare heic advertenda sunt quae in facto considerat sententia Gratianopolitana: « Bien que nous ayons remarqué chez la demanderesse « et ses témoins une tendance à diminuer la durée du séjour à Grenoble, « nous ne pouvons d'autre part tenir compte, pour l'augmenter, des « visites, des voyages innombrables (constatés dans les calepins de « Mme Laure Reynier) qu'on y faisait alors qu'on résidait à Claix, d'abord « parce que n'était pas le malade qui les faisait, celui de qui dépendait « le domicile, et puis parce qu'on ne couchait pas d'ordinaire à Grenoble « et que le domicile canonique est celui du coucher. Nous devons donc « conclure que le fait matériel de l'habitation à Grenoble est devenu « insuffisant et que l'hôtel de Grenoble n'est plus en réalité qu'un lieu « de passage ». Equidem, dixerunt Domini, haec insufficientia sunt ad domicilium acquirendum, sufficientia vero ad non amittendum: quandoquidem eiusmodi commorandi ratio, potius quam mutare vetus domicilium *in locum transitus*, efficit ut domicilium perseveret, et permaneat; atque id consequitur quod docet Aichner l. c., nempe patremfamilias locum suae habitationis retinere, quum hunc derelinquere non intendat, quamvis, de facto, heic maiorem et frequentiorem trahant commorationem sui de familia, quam ipse.

Res cum ita se haberent, probe intelligitur quare episcopus, parochus, municipes et alii omnes cives, ne suspicati sint quidem Paulum transtulisse domicilium Tunetem; quae publica opinio sane non efficit neque destruit canonicum domicilium; sed est iudex naturalis illorum factorum quibus domicilium constat.

In hoc enim instituto, - uti in ceteris - Romani iurisconsulti, in notionibus iuridicis efformandis, communem sensum et veritatem assequuti sunt, et hac de causa perpetuo durant immutatae eiusmodi notiones.

Recte ad rem advertit Fourneret, op. cit., p. 31, in aestimando domicilio rationem habendam de publica opinione; unde in Rubrica tituli

dictum est: « De incolis et ubi quis domicilium *habere videtur* » et non: « ubi quis domicilium habet » et concludit: « Pour juger si l'installa-« tion est suffisante, le texte législative ne dédaigne pas les indications « qui résulteront de l'opinion commune; le juge s'enquerra de ce qu'en « pensent les gens d'alentour ».

Domicilio constituto, qui discedit videtur peregrinari, et si longius protrahatur peregrinatio, haec non destruit domicilium, quando perdurant nota elementa facti. Ita Paulus visus est peregrinari, sed non relinquere suam sedem, quia hanc voluntatem neque implicite significavit.

Quod si *Jus Canonicum*, uti explicat Wernz, in voto exarato in una Parisien., apud S. Congregationem Concilii, mense augusto anni 1898, et Fourneret in opere citato c. 114 sqq. ampliavit notionem domicilii, et praeter domicilium inductum est quasi-domicilium, etiam faciliorem reddidit cumulationem duorum domiciliorum, pro bono nempe animarum, pro commodiore sacramentorum administratione.

Desertio autem domicilii nec praesumi in casu potest, quia contraria facta obstant. Ipsum factum quod adducitur a patrono actricis, nempe propositum locandi domum, si penitus examinetur, retorquetur in ipsam actricem. Nam hoc propositum revera habuisse Paulum non satis est probatum; quia vero non fuit exsecutioni datum, inter alias probabiles coniecturas, praesumere licet, nempe Paulum non locasse domum, quia praevaluit propositum non valedicendi suae sedi Gratianopolitanae. Praeterquam quod ipse contractus locationis poterat fieri ad tempus et sub conditionibus resolutivis, ita ut voluntas non deserendi urbem originariam evidentius appareret.

Quocirca, omnibus perpensis, Domini dixerunt quod voluntas Pauli deserendi istud domicilium nullimode est probata, eo magis quod, si admittatur acquisitum domicilium Tunetense, hoc potest coëxistere cum veteri sede domiciliari.

Proinde ad rem facit regula Juris et iurisprudentiae quam ita enunciat D'Annibale (I, num. 83 in nota 12). « In dubio utrobi quis domici-« lium habeat, loco ne originis an alio, illo (loco originis) habere prae-« sumitur ». Et Fourneret, op. cit., pag. 108, tradit: « Un point laissé « dans l'ombre par beaucoup d'auteurs, bien qu'il ait une souveraine « importance, c'est qu'il est plus difficile de prouver la cessation d'un « domicile que d'établir qu'il n'a jamais existé; il semble que le domi-« cile, une fois acquis, tienne le domicilié. De Luca (*de praeemin.*, « disc. 37, num. 10) va jusqu'a dire que la perte du domicile est une « chose odieuse, à n'admettre par conséquent que sur une preuve mani-

« feste. Non seulement il faut appliquer ici la règle: Le *jus quaesitum* « est plus facile à défendre que le *jus quaerendum*, mais il faut aller « jusqu'à considérer comme une peine la perte du domicile et ne l'ad- « mettre que si elle est évidente ». Quod si rigorosa nimis videatur haec ultima conclusio, ita intelligenda est, nempe domicilium esse quid favorabile pro fidelibus; quare eius amissio est valde odiosa, et proinde stricte intelligenda et applicanda. In hoc autem peccavit sententia primae instantiae quod consideravit domicilium Gratianopolitanum quasi domicilium acquirendum, et non, e contra, ut domicilium solidissime acquisitum amittendum.

Domini autem considerarunt posse concedi Paulum Tunete acquisivisse quasi-domicilium aut ipsum domicilium, quamvis hoc patiatur difficultatem, uti explicatum est, sed istud nullimode excludere domicilium Gratianopolitanum.

His igitur omnibus perpensis, Christi nomine invocato, Nos Auditores de turno, pro tribunali sedentes et solum Deum prae oculis habentes, dicimus, declaramus et definitive sententiamus, *non satis constare de matrimonii nullitate in casu*, proposito dubio respondentes: *Sententiam rotalem diei 17 iulii 1912 esse confirmandam.* Actricem vero in expensas condemnamus.

Ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum et ministris tribunalium, ad quos spectat, ut exsecutioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam ss. canonum et praesertim Conc. Trid., sess. XXV, cap. 3, *de reform.*, iis adhibitis exsecutivis et coërcitivis mediis, quae magis efficacia et opportuna, exstitura pro rerum adiunctis, sint.

Romae, in sede Tribunalis S. R. Rotae, die 8 aprilis 1913.

M. Lega, *Decanus Ponens.*
G. Sebastianelli.
S. Many.

Ex Cancellaria, die 6 maii 1913.

Sac. T. Tani, *Notarius.*

SIGNATURA APOSTOLICA

BONONIEN.

DONATIONIS.

Inter Praesidem et Conservatores Congregationis B. M. V. « a Fulmine » *in civitate Bononien., actores, repraesentatos per legitimum procuratorem Vincentium Sacconi, advocatum; et canonicum* Raphaëlem Mariotti, *conventum.*

In ecclesia Servorum B. V. Mariae perillustris civitatis Bononiensis, imago Deiparae sanctissimae nuncupata *a Fulmine* (vulgo *del Fulmine*), impensa fidelium veneratione celebratur. In qua quidem ecclesia, inde ab anno 1875, pia Congregatio, cui eiusdem imaginis nomen inditum, canonice condita erectaque fuit per Decretum cardinalis Morichini, archiepiscopi Bononiensis: cuius consodalitatis scopus, exorare beatam Mariam Virginem sub titulo *a Fulmine* invocatam, ut fideles congregati, a fulgure et tempestate, nec non a morte subitanea liberarentur.

Quaedam pia foemina, Catharina Flandoli, in illam Congregationem adlecta, indefessaque eiusdem adiutrix, beatae Virginis Mariae imaginis sub praedicto titulo *a Fulmine* cultui sustentando propagandoque, summa animi sui alacritate ferventique zelo, corrogatis fidelium oblationibus, suam navabat operam, ut a praelaudata Congregatione annuum festum cum octiduo in honorem Ssmae Deiparae sub memorato titulo invocatae, magnifico apparatu celebraretur. Quin imo ex nonnullis indiciis apparet, mentem eiusdem Catharinae Flandoli eam fuisse, ut collata stipe fundum pro Virginis festo tuto perennando paullatim efformaret.

Antonia Malvasia, comitissa, vidua pientissima, quae et ipsa praedictae Congregationis consodalis, non minori cordis affectu ac devota sedulitate, quam Catharina Flandoli, B. Mariam Virginem *a Fulmine* invocatam prosequebatur; summam pecuniae quindecim millium libellarum, ad fundum pro festi quotannis in honorem B. Deiparae sub memorato titulo celebrandi expensis constituendum, quemadmodum fortassis optabat praelaudata Flandoli, erogare largiter deliberavit. Hoc de suo proposito docuit praelaudatam Catharinam Flandoli, et quum satis perspectum eius zelum haberet, praefata comitissa summam quindecim

millium libellarum eidem tradidit, unica sub conditione (quemadmodum ex eius iurato testimonio colligitur), celebrandi singulis annis festi in honorem B. Virginis *a Fulmine*.

Catharina Flandoli oneri a pia comitissa Antonia Malvasia sibi imposito et magno devoti animi gaudio erga B. Virginem suscepto, alacriter satisfacere curavit; summae nempe sibi traditae redditum, singulis annis, solvens piae Congregationi, de qua supra, ut festum B. Mariae Virginis *a Fulmine* decore in praedicta Fr. Servorum ecclesia celebraretur.

Catharina Flandoli postmodum, timore fortassis affecta ne, suam post mortem, donationis a comitissa Malvasia largitae exsequutio periclitaretur, existimavit se consulto facturam, si traditam sibi pecuniam tutius collocaret, committens eam, depositi titulo, canonico Raphaëli Mariotti, qui praefatae Congregationis B. Mariae Virginis *a Fulmine* bonorum exactoris munere iam fungebatur. Attamen Catharina Flandoli, in actu traditionis summae libellarum 15.000, eidem canonico Mariotti legem et conditionem adiunxit, ut sibi, quoad ipsa viveret, redditus attribueretur dictae summae, quo ipsa expensis festi in honorem beatae Mariae Virginis *a Fulmine* quotannis celebrandi occurrentibus consulere valeret, quemadmodum usque ad id tempus fecerat; post obitum vero suum, idem canonicus voluntatem piae foeminae donatricis per se adimplere teneretur.

Rebus igitur cum canonico Mariotti ita compositis, Catharina Flandoli, quae constanter seduloque piae Congregationi B. Mariae Virginis *a Fulmine* et Fr. Servis Mariae, summam pecuniae cum stipe a fidelibus corrogata, pro memorati festi celebratione impendere sategit, anno 1901 obiit in Domino. Canonicus Mariotti per novem annos, nempe usque ad 1910, summam pecuniae ex redditu 15.000 lib. provenientem, pro festi celebratione Congregationi et Fratribus erogare non destitit.

Verum, anno 1910, canonicus Mariotti, mutato consilio, a summa iis eroganda cessavit, festumque in honorem beatae Mariae Virginis *a Fulmine* non in ecclesia Servorum Mariae, sed in sacello iuvenilis consociationis, vulgo *Ricreatorio*, a se exstructo, celebrari curavit, pia donatrice comitissa Malvasia ad rem a se interrogata, ac non modo non repugnante, sed consentiente.

Fratres Servi beatae Mariae praedictae ecclesiae, qui hac in causa iuridicam una cum pia Sodalitate *a Fulmine* communem personam gerere videntur, statim ac canonicus Mariotti festi in honorem beatae Mariae Virginis *a Fulmine* celebrationem ad suum sacellum transtulit, scripserunt comitissae Malvasia, docentes eam de facto quod contigerat. Ipsa casum per epistolam exposuit archiepiscopo Bononiensi, qui eidem

epistolam misit, cuius conclusio haec fuit: « Io credo che i Religiosi « Servi di Maria non abbiano il diritto di reclamare la nota somma « da lei ».

Huic responsioni Servi Mariae non acquieverunt; sed arbitrati ius suum nec non piae Congregationis fuisse a canonico Mariotti procul dubio laesum, promoverunt actionem adversus illum penes Curiam archiepiscopalem Bononien., quae sub die 10 mensis maii 1911 sequentem protulit sententiam: « Risolviamo definitivamente che nè alla Congregazione « della B. V. del fulmine, nè alla chiesa dei Servi di Bologna compete « alcun diritto per ottenere la continuazione del contributo di cui godet- « tero in passato per più di tre lustri, per far fronte alle spese delle « sacre funzioni della B. V. del Fulmine ».

Adversus istam sententiam Fratres Servi Mariae, nomine proprio et Congregationis *a Fulmine* appellationem interposuere penes sacram de Religiosis Congregationem; quae, omnibus rationibus mature perpensis, ac praesertim documentis severo examine cribratis, proposito dubio: *An sententia Curiae Archiepiscopalis Bononiensis in casu sit confirmanda vel infirmanda?* in generali coetu diei 3 maii 1912 respondit: *Ad mentem. Mens est:* 1) *che l'Arcivescovo è libero di far celebrare la festa dove meglio crede;* 2) *che se non vi siano gravi ragioni in contrario, si esorti a farla celebrare nella chiesa dei Serviti;* 3) *che il capitale sia conservato e amministrato esclusivamente dalla Curia;* 4) *che la stessa Curia diocesana invigili pel fedele adempimento della volontà della pia benefattrice.*

Huiusmodi vero responsum aegre ferentes Praeses et Conservatores Congregationis B. Mariae Virginis *a Fulmine,* sanctissimo D. N. Pio Pp. X supplicarunt, ut ipsis concedere dignaretur *Pontificiam Commissionem;* cuius vi, causa apud sacram de Religiosis Congregationem pertractata, ad supremum Apostolicae Signaturae tribunal, iuris ordine servato, definive iudicaretur. Sanctissimus postulationi benigniter indulsit; atque ita causa haec *Bononien. - Donationis* funditus pertractata est in supremi Tribunalis plenaria sessione habita in aedibus Vaticanis die 7 mensis iunii 1913, relatore Emo P. D. Basilio card. Pompilj, propositis dubiis inter partes concordatis, quae sequuntur:

1. *An sit locus restitutioni in integrum in casu?*

Et quatenus affirmative:

2. *An et quomodo constet de pia donatione lib. 15.000 favore Congregationis B. M. V. « del Fulmine » in ecclesia RR. FF. Servitarum in civitate Bononiensi?*

3. *An et quomodo constet de detentione ex parte can. Raphaël Mariotti aliarum summarum eidem Congregationi oblatarum?*

Et quatenus affirmative ad 2um, sive ad 3um:

4. *An sit locus restitutioni fructuum iam a praefato Canonico perceptorum?*

Porro ex eorum disceptatione clare constitit, illis adaequatam et iuri nostro conformem responsionem contineri in decisione, quam S. de Religiosis Congregatio protulit in generali coetu diei 3 mensis maii anni proxime elapsi 1912. Quamobrem EE. PP. eandem decisionem, quum sibi probatam ratamque habuissent, sua iudiciali sententia confirmarunt, decernentes: *Stetur decisioni S. C. Religiosorum; et Archiepiscopus Bononiensis gravi obligatione teneatur invigilandi ut sors* (il capitale) *integra servetur, atque integri fructus impendantur pro celebrando festo B. M. V. « del Fulmine ».*

De expensis autem iudicialibus supremum Tribunal decrevit, eas inter partes esse compensandas.

Atque ita editum est, pronunciatum, decretum, declaratum ac definitive iudicatum: mandatumque ut haec definitiva sententia publici iuris fieret atque ab omnibus, ad quos spectet, exsecutioni mandaretur, non solum, etc., sed et omni, etc.

Datum Romae, ex aedibus S. Tribunalis, die vigesima septima mensis iunii 1913.

Nicolaus Marini, *a Secretis.*

L. ✠ S.

Iosephus adv. Fornari, *S. T. A.*

DIARIUM ROMANAE CURIAE

SACRA CONGREGAZIONE DEI RITI.

CONGREGAZIONE ANTIPREPARATORIA.

Il giorno 15 luglio 1913, presso l'Emo e Rmo signor cardinale Domenico Ferrata, Ponente della Causa di beatificazione e canonizzazione della Ven. Lodovica de Marillac, vedova le Gras, confondatrice dell'Istituto delle Figlie della Carità, fu tenuta la Congregazione dei sacri Riti Antipreparatoria, per discutere quattro miracoli, che si asseriscono da Dio operati per intercessione della Venerabile medesima; i quali vengono proposti per la sua beatificazione.

SEGRETERIA DI STATO.

NOMINE.

Con Biglietto della Segreteria di Stato, il Santo Padre si è degnato di nominare:

21 luglio 1913. — Il signor cardinale Gaetano Bisleti, *Protettore delle suore dell'Apostolato del sacro Cuore di Gesù, che hanno la casa madre in Arana.*

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di nominare:

Assistenti al Soglio Pontificio:

21 maggio 1913. — Mons. Stefano Giulio Gazaniol, vesc. titolare di Modra.

14 luglio. — Mons. Giacomo Stammler, vescovo di Basilea e Lugano.

Prelati Domestici di S. S.:

9 luglio 1913. — Mons. Vittore de Lastic, vicario generale dell'archidiocesi di Naxos,

— Mons. Giovanni Mc Quirk, dell'archidiocesi di New-York.

Con Biglietti della Segreteria di Stato il Santo Padre si è degnato di nominare:

Camerieri Segreti soprannumerari di S. S.:

7 luglio 1913. — Mons. Angelo Giorgi, della diocesi di Bergamo.

13 luglio. — Mons. Teodorico Boscia, della diocesi di Troia.

— Mons. Secondino De Stefano, della medesima diocesi.

19 luglio. — Mons. Crisanto Sommaripa, dell'archidiocesi di Naxos.

— Mons. Luigi Calcagno, vicario generale della diocesi di Casale.

20 luglio. — Mons. Teodoro Smika, dell'archidiocesi di Olmütz.

Camerieri d'onore in abito paonazzo di S. S.:

8 luglio 1913. — Mons. Giovanni Nepomuceno Grünert, della diocesi di Leitmeritz.

9 luglio. — Mons. Alessio Patrizio, della diocesi di Asti.

10 luglio. — Mons. Pietro Lewickij, della diocesi di Premislia di rito ruteno.

— Mons. Andrea Telep, della medesima diocesi e rito.

Cappellano d'onore extra Urbem *di S. S.:*

8 luglio 1913. — Mons. Domenico Garibaldi, della diocesi di Chiavari.

ONORIFICENZE.

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di conferire le seguenti onorificenze:

La Gran Croce dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

30 giugno 1913. — Al sig. conte Giovanni Battista Batthyány, della diocesi di Sabaria.

La Commenda con placca dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

2 luglio 1913. — Al sig. Luigi Bahia y Urrutia, della diocesi di Madrid, senatore del regno di Spagna.

La Commenda dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

2 luglio 1913. — Al sig. dott. Enrico Gripat, della diocesi di Angers.

La Commenda dell'Ordine di S. Silvestro Papa:

15 luglio 1913. — Al sig. Bartolomeo Vaassen, di Aquisgrana, nell'archidiocesi di Colonia.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

2 luglio 1913. — Al sig. Antonio Matre, segretario generale della federazione delle società cattoliche degli S. U. d'America in San Luigi (Missouri).

4 luglio. — Al sig. Gabriele Ruprich Robert, architetto dell'Istituto Cattolico di Parigi.

— Al sig. Adolfo Geoffray, scultore, dell'archidiocesi di Parigi.

— Al sig. Gabriele Beauchesne, editore, della medesima archidiocesi.

7 luglio. — Al sig. Tito Lamperi, dell'archidiocesi di Firenze.

15 luglio. — Al sig. dott. Enrico Knepper, di Elberfeld, nell'archidiocesi d Colonia.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Silvestro Papa:

15 luglio 1913. — Al sig. Ermanno Gerhatz, dell'archidiocesi di Colonia.

— Al sig. Gaspare Reisen, della medesima archidiocesi.

NECROLOGIO.

20 luglio 1913. — Mons. Francesco Maria Delamaire, arciv. di Cambrai.

22 luglio. — Mons. Vittore Corvaja, vescovo titolare di Tripoli.

Nova editio facta est:

MARTYROLOGIUM ROMANUM

Gregorii XIII jussu editum, Urbani VIII et Clementis X auctoritate recognitum ac deinde anno MDCCXLIX Benedicti XIV opera ac studio emendatum et auctum.

Editio typica Vaticana, auspice SS. D. N. Pio Papa X, confecta, in qua Sanctorum et Beatorum exstant elogia, a S. Rituum Congregatione ad haec usque tempora adprobata.

Haec Romani Martyrologii editio, quam S. Rituum Congregatio diligenter recognovit ac Typicam declaravit, multo emendatior multoque locupletior est quam quae ad hunc diem prodierunt, retractatis additisve nonnullis Sanctorum elogiis, ipso aliquantum commutato eorum ordine, adiectis etiam variis indicibus, quorum ope facillimum est reperire, quidquid in libro perquiratur.

Voluminis duplex est forma: maior pro servitio chorali, minor pro usu privato ac pro iis, qui rebus student liturgicis.

PRETIA:

Editio in-8 mai. (29 × 20), in *charta manufacta* et *charactere rubro-nigro*, fol. LXXXVII-396 . . . . . Lib. **8,50**

— Volumen pelle caprina contectum dorso, ceterum linteo, angulis rotundatis, foliis sectione rubricatis, titulo aureo . . . . . Lib. 12 —

— Cum tegumento pellis caprinae nigrae, angulis rotundis, sectione foliorum aurea, dorso lateribusque auro ornatis . . . . . Lib. 15 —

Editio in-8 min. (22 × 14), in *charta optima et levigata* et *charactere rubro-nigro*, fol. CXLIX-673 . . . . . Lib. **4,50**

— Volumen pelle caprina contectum dorso, ceterum linteo, angulis rotundatis, foliis sectione rubricatis, titulo aureo . . . . . Lib. 7 —

— Cum tegumento pellis caprinae nigrae, angulis rotundis, sectione foliorum aurea, dorso lateribusque auro ornatis . . . . . Lib. 9 —

Sub praelo:

Editio in-8 (26 × 16) ***gallico sermone exarata.***

Editio in-8 (26 × 16) ***hispanico sermone exarata.***

MARTIROLOGIO ROMANO

Edito per ordine di Gregorio XIII, riconosciuto per autorità di Urbano VIII e Clemente X, e quindi nel 1749 emendato ed accresciuto per opera e studio di Benedetto XIV.

Edizione tipica Vaticana fatta sotto gli auspici del SS.mo Signor Nostro Pio Papa X, nella quale sono inseriti gli elogi dei Santi e dei Beati, fino ad oggi approvati dalla S. Congregazione dei Riti.

Questa nuova edizione del Martirologio Romano, in lingua italiana, che la Sacra Congregazione dei Riti ha riveduto e dichiarato tipica, è molto più ricca e completa di quelle che fino ad oggi furono pubblicate, essendo stati corretti e completati alcuni elogi di Santi, ed essendovi aggiunti vari indici, i quali rendono facilissima ogni ricerca che abbia a farsi nel libro.

L'edizione in lingua italiana viene pubblicata per comodità specialmente delle Monache, delle Congregazioni Religiose, delle pie Confraternite e delle Famiglie cristiane nelle quali ogni giorno, ad intelligenza di tutti, si suol leggere il Martirologio Romano in lingua volgare.

PREZZI:

In-8 (26 × 16), in *caratteri grandi rosso-neri, carta a mano-macchina*, pp. XVI-388 Lire **4** —

— In mezza legatura, dorso ed angoli in pelle di capra, cartoni in tela, angoli rotondi, taglio rosso, titolo in oro sul dorso . . . . Lire 7 —

— In piena pelle di capra nera, angoli rotondi, doratura sul dorso e sui piani, taglio dorato . . . . . Lire 9 —

Decreto della S. C. dei Religiosi sulle Confessioni di Monache e di Suore, p. 8 in 12° . . . . . Al cento: L. 3 —

Decret sur les Confessions des Moniales et des Sœurs, p. 8 in 12° . . » » 3 —

Decreto sobre las Confesiones de las Monjas y de las Hermanas, p. 8 in 12° » » 3 —

A Decree regarding the Confessions of Nuns and Sisters, p. 8 in 12° . . » » 3 —

Dekret über die beichten der Klosterfrauen mit feierlichen sowohl wie mit einfachen gelübden, p. 8 in 12° . . . . . » » 3 —

Veneunt Romae apud Administrationem Commentarii Officialis "Acta Apostolicae Sedis" (*Tipografia Poliglotta Vaticana, Roma*).

Magni momenti opus editum est:

MUTATIONES
IN BREVIARIO ET MISSALI ROMANO

AD NORMAM

CONSTITUTIONIS APOSTOLICAE *DIVINO AFFLATU*

ET S. R. C. RECENTIUM DECRETORUM

PARS I. — **IN BREVIARIO**, in 8°, pp. 145. — **Lire 2.** —

ACTA APOSTOLICAE SEDIS Commentarium Officiale. Annus I (1909). - VOLUMEN I. - In 8° gr., pp. 907. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus II (1910).** - VOLUMEN II. - In 8° grande, di pagine 1046. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus III (1911).** - VOLUMEN III. - In 8° grande, di pagine 736. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus IV (1912).** - VOLUMEN IV. - In 8° grande, di pagine 804. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

Storia della Marina Pontificia. GUGLIELMOTTI (P. ALBERTO, Ord. PP. PP.)., 10 voll. in 4° L. **70.**—

Vol. I. *Medio Evo* (728-1299), pp. VIII-465. - II. *Medio Evo* (1300-1499), pp. 517. - III. *Guerra dei Pirati* (1500-1537), pp. 427. - IV. *Guerra dei Pirati* (1537-1565), pp. 428. - V. *Fortificazioni nella Spiaggia Romana* (1560-1570), pp. VII-507. - VI. *Marcantonio Colonna alla Battaglia di Lepanto* (1570-1573), pp. 422. - VII. *La Squadra permanente* (1573-1644), pp. 439. - VIII. *La Squadra ausiliaria* (1644-1699), pp. 499. - IX. *Gli ultimi fatti da Corfù all'Egitto* (1700-1807), pp. VII-466. - X. *Atlante delle cento tavole* (1458-1570), pp. VII-425.

Acta PII IX P. M., 9 voll. in 8° L. **45.**—

Parte I. (contiene: *Allocuzioni, Motu-propri, Encicliche, Lettere Apostoliche, Omelie, Costituzioni, Decreti, Note e Dispacci diplomatici, Convenzioni, Istruzioni e Statuti*). - Vol. I. An. 1846-1854, pp. VI-573. 1854-1864. - Vol. II. An. 1855-1857, pp. 626. 1854-1864. - Vol. III. An. 1858-1854, pp. 732. 1854-1864. - Vol. IV. An. 1835-1867, pp. 335, 1869. - Vol. V. An. 1869-1871, pp. 392. 1871-78. - Vol. VI. An. 1872-1874, pp. 409. 1871-78. - Vol. VII. An. 1875-1878, pp. 500. 1871-78.

Parte II. (contiene: *Disposizioni, Permessi, Proroghe, Regolamenti, Motu-proprii, Chirografi, Note, Proteste, Proclami, Notificazioni ed Editti*). - Vol. I. An. 1846-1850, pp. 715. 1857. - Vol. II. An. 1851-1856, pp. 380. 1857.